

Digitale Economie en Digitale Infrastructuren en de gemeente Rotterdam

Inleiding

De digitale economie speelt een cruciale én onlosmakelijke rol in onze moderne samenleving; een wereld zonder internet en alles wat daaruit is voortgekomen is niet meer voor te stellen. Het is een dynamisch en internationaal landschap waarin digitale technologie zich met nog altijd toenemende snelheid ontwikkelt. Als lokale overheid staan we voor de uitdaging om de digitale transformatie van de maatschappij en economie te omarmen en te benutten voor het welzijn van onze burgers en bedrijven. Niets doen is geen optie.

Maar wat is de digitale economie? Dit hebben we in Rotterdam onderzocht¹ en bestaat uit drie onderdelen:

1. De **digitale sector**: de ICT-sector die digitale goederen en diensten produceert en levert.
2. De **digitale bedrijven**: de economische output van bedrijven met een volledig digitaal bedrijfsmodel.
3. De **gedigitaliseerde economie**: het gebruik en relevantie van ICT in alle economische sectoren waaronder in toenemende mate duurzaamheid en energie(transitie).

Uit ons onderzoek blijkt dat de toegevoegde waarde van de digitale economie 33% is van de totale economie van Rotterdam en dit realiseert met 25% van de totale werkgelegenheid. Experts verwachten dat het groeipercentage van de digitale economie in Rotterdam drie keer hoger is dan het groeipercentage van de gehele Rotterdamse Economie.

Digitale Economie in de stad: kansen en uitdagingen

Een stad is van oorsprong een middelpunt van de samenleving. Mensen leven in een stad om veilig te wonen, te werken, te bewegen en te recreëren. De stad biedt daarvoor infrastructuren zoals gebouwen, wegen en parken, maar ook water, riolering, elektriciteit, connectiviteit, etc.

In de stad biedt de digitale economie talloze kansen, en zuiver beschouwd is dat ook zo. Denk daarbij aan:

1. Digitale technologieën stimuleren **innovatie** en creëren nieuwe op data gebaseerde **bedrijfsmodellen**.
2. Digitale processen **vereenvoudigen** administratieve taken, maken productieprocessen **efficiënter** en maken de markt **transparanter** en groter.
3. De digitale sector biedt (nieuwe vormen van) **werkgelegenheid**.
4. Digitalisering geeft meer mensen de kans om **mee te (blijven) doen**.

Dat is allemaal mooi, maar de stad is gebouwd en ontwikkeld in een tijd dat er geen digitalisering en internet was. Daarbij heeft die digitale realiteit de stad in de afgelopen 30 jaar als een onzichtbare sneeuwstorm bedekt met een digitale laag, met alle veranderingen die het gevolg zijn van digitalisering en internet, zoals:

1. Digitalisering heeft de neiging zich te richten op **hyper commercialisatie** en zich te **onttrekken** aan de gangbare **economische en sociale wetten** en principes met **grote gevolgen** voor **sociale cohesie en economische structuren**.
2. Als het MKB, industrie en dienstverlening willen profiteren van de digitale ontwikkelingen dan moeten ze **vooroplopen en investeren** in de toepassing van digitale technologie. Maar zij ervaren beperkingen om maximaal te innoveren en worden onvoldoende ingezet om maatschappelijke problemen op te lossen.
3. Voor een goed functionerende digitale economie is het nodig dat (lokale) overheden **investeren** in kennis en innovatie, digitale vaardigheden, goed werkende digitale markten, veiligheid, digitale rechten en waarden en een hoogwaardige digitale infrastructuur maar zij missen hiervoor de **juiste kennis, capaciteit en gereedschappen**.
4. Voor de doorontwikkeling van digitale technologie is zijn **publiek-private partnerschappen** van belang en vraagt naast een technische en economische focus, ook ruimte voor een sociale focus.
5. **Grondrechten en waarden** in de digitale wereld zijn niet zo vanzelfsprekend als in de echte wereld. Ook wederkerigheid, inclusiviteit, digitale vaardigheden, middelen en toegang zijn niet voor alle burgers en bedrijven vanzelfsprekend. Daarom profiteert niet iedereen evenveel van de digitale economie.
6. Digitalisering en digitale infrastructuren brengen **risico's** met zich mee, zoals datalekken en cyberaanvallen.

Onze oproep

Om in de toekomst optimaal te kunnen profiteren van de digitale economie is onze oproep de volgende:

1. De **grondrechten** die ontwikkeld zijn in de echte wereld, moeten ook gelden in de digitale wereld. De schijnwerkelijkheid die de digitale wereld creëert manifesteert zich in steden. Gemeentelijke organisaties en instellingen zijn onvoldoende ingericht om dit te herkennen, om hier duidelijk beleid op te voeren en om daadwerkelijk de grondrechten te kunnen handhaven.
2. Digitale infrastructuren zijn feitelijk een **nutsvoorziening**, je kunt niet meer zonder. Dit wil niet zeggen dat alle digitale verbindingen publieke infrastructuur moeten worden, maar zorg dat iedereen de beschikking heeft over de beste connectiviteit, met optimale keuzevrijheid voor de afname van diensten, ook beschikbaar voor degenen die dat niet kunnen betalen. De huidige regulering schiet hierin tekort en moet herzien worden vanuit de eerder genoemde grondrechten en waarden.
3. Beleid van de EU en van de nationale overheid voor de **grote transities** die ten grondslag liggen voor de digitale economie van morgen zijn afhankelijk van digitale infrastructuren, waaronder digitale marktplaatsen, knooppunten en datacenters. Om **strategisch digitaal autonoom** te zijn moet gekozen worden voor het uitgangspunt: commercieel waar het kan, in publiek beheer waar dat moet. Dit geldt voor alle onderdelen in de keten van digitale infrastructuren.
4. Alleen door **samenwerking** tussen gemeenten, burgers, bedrijven en kennisinstellingen kunnen de digitale uitdagingen aangepakt worden. Zeker de kleinere en traditionelere bedrijven hebben hulp nodig om te digitaliseren, op de hoogte te zijn van wet- en regelgeving, kennis te nemen van nieuwe toepassingen, medewerkers bij te scholen enz.. Niemand mag achterblijven in de digitale revolutie.
5. **Lokale bedrijven** spelen een cruciale rol in de digitale economie. Gemeenten kennen de ondernemers in de straat en op het bedrijventerrein. Zorg ervoor dat het rijk die **samenwerking** zoekt (bijv. via MKB deals) en dat ze zich **meerjarig committeren** (langer dan drie jaar zoals ook in Europa mogelijk is). Daarmee kunnen gemeenten een gunstig klimaat creëren voor start-ups, innovatiehubs en technologieclusters. **Investeringen** in onderwijs, incubators en co-working spaces zijn noodzakelijk. Op het vlak van innovatieprogramma's, financiering en exportbevordering is samenwerking tussen overheden en bedrijven essentieel.
6. We moeten als land **niet naïef** zijn bij de internationale digitale ontwikkelingen en een eigen gedegen visie en plan hebben, ook op het vlak van (lokale) digitale autonomie. Dit vergt uitgebreide kennis bij de (lokale) overheid en de kennisinstellingen om te weten en te begrijpen wat er speelt, wie welke rol heeft en hoe de dit het beste bijdraagt aan de opgaven waar we voor staan.

Samenvattend

Wat in de digitale wereld ontwikkeld wordt, krijgt voor een belangrijk deel zijn beslag in de lokale fysieke wereld. Gemeenten krijgen daar als eerste mee te maken, maar zijn daar vaak niet goed op voorbereid. Het vergt inzicht, durf en doorzettingsvermogen om te zien en te erkennen dat we grote stappen moeten maken om iedereen, zowel bewoners als bedrijven, te laten profiteren van de toenemende digitalisering in plaats dat de verschillen en ongelijkheid tussen bedrijven onderling en de bewoners steeds groter wordt.

Essentieel zijn digitale infrastructuren als de snelwegen en kruispunten van de digitale transformatie. Een andere benadering door betrokken partijen en overheden vanuit algemeen belang, waarden en autonomie is nodig om ook op de langere termijn deze infrastructuren te kunnen waarborgen.

De EU heeft een uitgebreide digitale agenda wat vanuit stedelijk perspectief een goede ontwikkeling is. De EU zoekt via haar innovatie programma's de samenwerking met steden, mede omdat zij erkennen dat steden de plekken zijn waar de uitvoering en effecten van digitalisering zich manifesteren. De verbinding tussen de EU, nationale overheid en de gemeenten, in nauwe samenwerking met bedrijven en instellingen, dient nog dichter bij elkaar te komen, met (h)erkenning hoe zij elkaar kunnen en moeten versterken in de digitale economie, elk vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid. Alleen dan kunnen we de internationale, nationale en lokale belangen van digitalisering laten uitmonden in brede 'digitale' welvaart.

¹ <https://www.ondernemen010.nl/de-rotterdamse-digitale-economie-in-2025/>